

CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL (CYSAG)

Cofnodion cyfarfod o'r Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG) a gyhaliwyd yn SIAMBR Y CYNGOR, TY RUSSELL, FFORDD CHURTON, Y RHYL LL18 3DP , Dydd Llun, 16 Mehefin 2014 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Yn cynrychioli Cyngor Sir Ddinbych

Y Cynghorwyr Ann Davies, Margaret McCarroll, Arwel Roberts, Joe Welch

Yn Cynrychioli Enwadau Crefyddol

Mr Simon Cameron, Ms. Sylvia Harris a Ms. Mary Ludenbach

Aelodau Cyfetholedig

Mr Gavin Craigen

HEFYD YN BRESENNOL

Arweinydd Systemau ar gyfer GwE (PL) a Gweinyddwr Pwyllgorau (KEJ)

PWYNT O WYBODAETH

Yn absenoldeb y Cadeirydd - Y Parchedig Martin Evans-Jones, llywyddodd yr Is-Gadeirydd - y Cynghorydd Arwel Roberts yn ystod y cyfarfod.

MYFYRDOD TAWEL

Dechreuodd y cyfarfod gydag ychydig o funudau o fyfyrddod tawel.

1 YMDDIHEURIADAU

Y Parchedig Martin Evans-Jones (Cadeirydd), Ms Ali Ballantyne, Mrs Cate Harmsworth, Mr Dominic Oakes a'r Cynghorydd Dewi Owens.

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Ni ddatganwyd unrhyw gysylltiad personol na chysylltiad sy'n rhagfarnu.

3 MATERION BRYD FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Ni chafwyd unrhyw faterion bryd.

4 COFNODION Y CYFARFOD DIWETHAF

Cyflwynwyd cofnodion pwyllgor Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG) a gynhaliwyd ar 14 Chwefror 2014 (wedi'u cylchredeg yn flaenorol).

Materion yn Codi - Tudalen 7 - Dadansoddiad o Adroddiadau Arolygu, penderfyniad (c) - Dywedodd yr Arweinydd Systemau GwE fod yr holiadur i ysgolion ynghylch cysylltiadau i eglwysi wedi cael ei ohirio tra'n aros canlyniad y ddadl ar y posibilrwydd o greu adnodd i annog cysylltiadau agosach rhwng ysgolion a grwpiau ffydd dan eitem 7 ar y rhaglen. Y gobaith oedd y gallai'r mater hwn gael ei ddatblygu ar y cyd ag awdurdodau lleol Conwy a Sir y Fflint.

PENDERFYNWYD y dylid derbyn a chymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 14 Chwefror, 2014 fel cofnod cywir.

5 ARAITH GAN HUW LEWIS I'R CYNGOR ADDYSG GREFYDDOL (CAG)

Cyflwynodd yr Arweinydd Systemau GwE y trawsgrifiad o araith a roddwyd i'r Cyngor Addysg Grefyddol (REC) yn y Gynhadledd Flynyddol yng Nghaerdydd ar 7 Mai 2014 gan y Gweinidog Addysg Huw Lewis. Roedd y Gweinidog Addysg wedi noddi'r digwyddiad a rhoddodd araith agoriadol a oedd yn darparu mewnwelediad pwysig i ddealltwriaeth y Gweinidog a'i ystyriaeth ar gyfer Addysg Grefyddol.

Croesawodd yr Arweinydd Systemau yr araith a'r sylwadau cadarnhaol roedd y Gweinidog wedi'u gwneud mewn perthynas ag Addysg Grefyddol. Roedd rhan gyntaf yr araith wedi canolbwyntio ar bolisi addysg ac wedyn cyfeiriwyd at sut gwelodd y Gweinidog Addysg Grefyddol fel rhan o'r rhaglen ddiwygio. Roedd llawer o'r sylwadau a gafwyd yn adroddiad Estyn ar Addysg Grefyddol ym Mehefin 2013 hefyd wedi eu hadlewyrchu yn araith y Gweinidog. Soniwyd yn benodol am bwysigrwydd Addysg Grefyddol a'r cyfraniad y mae'n ei wneud i gwricwlwm yr ysgol. Byddai Cymdeithas CYSAGau Cymru (CCYSAGC) yn gwneud defnydd o rai o sylwadau'r Gweinidog i gefnogi eu gwaith ac roeddent wedi diolch iddo am ei araith.

Roedd Mr Gavin Craigen yn bresennol yn ystod yr araith yn y REC a chadarnhaodd ei fod wedi bod yn gyflwyniad cadarnhaol iawn â datganiadau penodol wedi'u gwneud am Addysg Grefyddol. Roedd y Gweinidog hefyd wedi gwahodd ymatebion i'r adolygiad o'r cwricwlwm sy'n digwydd ar hyn o bryd yng Nghymru a byddai'r REC yn cynnwys Cymdeithas CYSAGau Cymru yn yr ymateb hwnnw er mwyn sicrhau ei bod yn briodol i Gymru hefyd. Roedd yr Athro Graham Donaldson wedi cael ei benodi i arwain adolygiad a oedd yn cynnwys y Cwricwlwm Sylfaenol, a oedd yn cynnwys Addysg Grefyddol. Roedd yr Athro Donaldson yn y broses o gwrdd â'r gymuned AG yng Nghymru ar gyfer ymgynghori penodol.

Roedd y Cyngor Ymgynghorol yn falch o dderbyn a nodi'r araith a oedd yn cydnabod pwysigrwydd Addysg Grefyddol a'i gyfraniad mewn ysgolion a chymdeithas. Roedd yr aelodau hefyd yn falch o nodi'r cyfleoedd i'r gymuned Addysg Grefyddol i ymateb i'r ymgynghoriad ar yr adolygiad o'r cwricwlwm.

PENDERFYNWYD:-

(i) derbyn y trawsgrifiad o'r araith a'i nodi, a

- (ii) *Diolch i'r gweinidog am noddï'r digwyddiad ac am baratoi a chyflwyno'r araith.*

6 AG A CHYSYLLTIADAU CYMUNEDOL DA

Cyflwynodd yr Arweinydd Systemau GwE adroddiad (a ddosbarthwyd yn flaenorol) a gomisiynwyd gan 'Grŵp Seneddol Hollbleidiol ar Addysg Grefyddol' o San Steffan ynghylch Addysg Grefyddol a chysylltiadau cymunedol da. Roedd ffocws y Grŵp Seneddol Hollbleidiol ar Addysg Grefyddol ar ddiogelu darpariaeth AG mewn ysgolion ac yn archwilio sut y gall y pwnc barhau i ddarparu dimensiwn gwerthfawr i addysg pob plentyn a pherson ifanc.

Dywedodd yr Arweinydd Systemau fod yr adroddiad yn gadarnhaol iawn ac yn amlygu'r themâu a drafodwyd gan CYSAG Sir Ddinbych. Tynnodd sylw arbennig yr aelodau at dudalennau 24 a 25 o'r adroddiad yn ymwneud â thystiolaeth a chanlyniadau dymunol a chyfranogiad CYSAGau wrth gefnogi dysgu y tu allan i'r ystafell ddosbarth a chefnogi ysgolion yn y defnydd o ymwelwyr i ystafelloedd dosbarth. Cyfeiriwyd hefyd at y gwahaniaethau yng Nghymru a Lloegr gyda Chymru yn mabwysiadu dull mwy rhagweithiol yn y ffordd mae CYSAGau yn gweithio gyda'i gilydd i rannu syniadau, cyflwyniadau a hyrwyddo arfer gorau. Cyfeiriodd y Cadeirydd at ei aelodaeth o Grŵp Monitro Safonau Ysgolion Sir Ddinbych ac roedd yn falch o ddweud bod y mwyafrif o ysgolion yn sôn am ymweliadau a wnaed i eglwysi a chapeli.

PENDERFYNWYD y dylid derbyn a chofnodi'r adroddiad.

7 GWEITHIO GYDA CHYMUNEDAU CREFYDDOL

Hwylusodd yr Arweinydd Systemau GwE drafodaeth ar y posibilrwydd o CYSAG yn creu adnodd i annog cysylltiadau cymunedol agosach rhwng ysgolion a grwpiau ffydd. Er ei fod wedi awgrymu i ddechrau cael 'grŵp llai' i ddatblygu'r adnodd hwn, yn hytrach roedd CYSAG Sir y Fflint wedi penderfynu llunio astudiaeth achos o arfer da o ran roedd ysgolion a'r gymuned grefyddol yn rhyngweithio â'i gilydd. Cytunwyd i gysylltu ag ysgolion a chyrrff crefyddol i ofyn am astudiaeth achos ac i ddewis yr enghreifftiau gorau i rannu arfer da ar draws yr ysgolion a'r gymuned grefyddol. Teimlwyd y byddai'r opsiwn hwn yn gwneud gwell defnydd o adnoddau a byddai'n haws i'w hwyluso na 'grŵp llai'. Y gobaith oedd cyfuno astudiaethau achos o Gonwy, Sir Ddinbych a Sir y Fflint mewn un adnodd. Os cytunwyd ar yr opsiwn hwn byddai costau cyfieithu tua £400 - £500 ac awgrymwyd gofyn i sefydliadau eglwysig ar draws y tri awdurdod am gyfraniad ariannol i gwrdd â'r gost.

Rhoddodd yr Aelodau enghreifftiau o arfer da presennol a rhyngweithio rhwng ysgolion, cyrrff crefyddol a'r gymuned ehangach, gan roi sylwadau fel a ganlyn -

- Cadarnhaodd Mrs Sylvia Harris bod ymweliadau â'r eglwys gadeiriol yn parhau gan ysgolion a bod llawer yn manteisio ar hyn. Cyfeiriodd hefyd at Brosiect Drysau Cysegredig a oedd yn fenter dwristiaeth yn gweithio gydag eglwysi a chapeli ar draws Conwy, Sir Ddinbych a Sir y Fflint gyda llwybrau i'w harchwilio

- Cyfeiriodd y Cadeirydd at ymweliadau ysgol i Eglwys Llanasa pan oedd yn Bennaeth a oedd yn rhoi cyfle i blant i ymweld â lle cysegredig a defnyddio'r adnoddau oedd ar gael yn yr eglwys - roedd yn teimlo bod rhyngweithio rhwng ysgolion ac eglwysi yn dibynnu i raddau helaeth ar y ficeriaid a'r gweinidogion a oedd yn gofalu amdanynt
- Pwysleisiodd y Cynghorydd Joe Welch y manteision o gysylltiadau traws gwricwlaidd gyda'r rhan fwyaf o bynciau eraill ac adroddodd ar brosiect hanner tymor a oedd yn cynnwys taith gerdded natur o gwmpas pentref Nantglyn gan orffen yn eglwys Nantglyn – cytunodd i gysylltu â'r ysgol dan sylw gyda'r bwriad iddynt gyfrannu at astudiaeth achos
- Soniodd Mr Simon Cameron am y gwaith ar y gweill mewn ysgolion eglwys a menter i gasglu arfer da ac astudiaethau achos mewn Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd a fyddai ar gael i ysgolion eu defnyddio ar y wefan stasaph.churchinwales.org.uk/. Cyfeiriodd hefyd at Ymddiriedolaeth Elusennol yr Archesgob Rice Jones a oedd yn darparu grantiau i ysgolion i brynu adnoddau ar gyfer Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd
- Teimlai'r Cynghorydd Ann Davies fod ymweliadau ysgolion yn tueddu i ganolbwyntio ar achlysuron arbennig fel y Nadolig ac y gellid annog plant i gymryd rhan mewn gwasanaethau ar y Sul. Awgrymodd y Cynghorydd Margaret McCarroll y gellid cynnal cyflwyniadau cofnodi cyrhaeddiad ysgolion mewn eglwysi fel mater o arfer da
- Roedd Ms Mary Ludenbach yn falch o adrodd ar y cysylltiadau niferus oedd gan Ysgol Uwchradd Gatholig y Bendigaidd Edward Jones gyda'r gymuned grefyddol, a dywedodd fod grwpiau o'r ysgol yn mynychu gwasanaethau yn ystod yr wythnos. Wrth nodi manteision cysylltiadau traws gwricwlaidd pwysleisiodd bwysigrwydd rhywbeth mwy dwys, sef rhoi cyfle i blant fod mewn, amsugno a myfyrio mewn lle sanctaidd.

Yng ngoleuni'r enghreifftiau ardderchog o arfer da presennol, holodd y Cadeirydd a oedd angen ar gyfer adnodd ychwanegol. Trafododd yr aelodau y manteision o ddarparu astudiaeth achos ar gyfer cynhyrchu syniadau ac ysbrydoliaeth i wella a hyrwyddo cysylltiadau cryf ymhellach, ac ar gyfer adfywio'r ddarpariaeth bresennol. Ychwanegodd yr Arweinydd Systemau y gellid cyfeirio yn yr adnodd at y ddarpariaeth bresennol. Y gobaith oedd y byddai'r astudiaethau achos yn ysbrydoli ysgolion a'r gymuned grefyddol leol. O ganlyniad, -

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r cynnig i ddatblygu adnodd ar y cyd ag awdurdodau lleol Conwy a Sir y Fflint i annog cysylltiadau agosach a rhyngweithio rhwng ysgolion a'r gymuned grefyddol (fel yr amlinellwyd uchod).

8 CYMDEITHAS CYSAG CYMRU (CCYSAGC)

(a) Cofnodion CCYSAGC - 27 Mehefin, 2014

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod Cymdeithas CYSAG Cymru (CCYSAGC) a gynhaliwyd ar 27 Mehefin, 2014 yng Nghaernarfon (a ddosbarthwyd yn flaenorol) er gwybodaeth i'r aelodau.

Soniodd yr Arweinydd Systemau GwE am gyflwyniad ar RE Quest a oedd yn darparu adnoddau ar gyfer addysgu am Gristnogaeth mewn Addysg Grefyddol a

oedd yn addas ar gyfer Cyfnodau Allweddol 1 - 4. Soniodd am y buddsoddiad diweddar a'r adnoddau ardderchog a ddarperir ac anogodd aelodau i ymweld â'r wefan a oedd wedi ei ailadeiladu a'i lansio fel www.request.org.uk. Byddai rhai adnoddau Cymraeg ar y wefan newydd yn ogystal â'r hen wefan.

Holodd y Cadeirydd am gysylltiad Coleg y Rhyl a chadarnhaodd yr Arweinydd Systemau bod gwahoddiad wedi cael ei roi ar gyfer aelodaeth gyfetholedig i'r Coleg ac nid oedd neb wedi cymryd y cyfle. Fodd bynnag, byddai adnodd hwn yn hynod ddefnyddiol iddynt. Cynigiodd y Cadeirydd i fynd â'r mater o aelodaeth gyfetholedig at y Pennaeth. Dywedodd Mr Gavin Craigen bod Coleg y Rhyl â chynrychiolaeth yn y Rhwydwaith Gweddi, Y Rhyl a oedd â chysylltiadau gydag eglwysi lleol.

PENDERFYNWYD derbyn a nodi cofnodion CCYSAGC a gynhaliwyd ar 27 Mawrth 2014.

(b) cyfarfod CCYSAGauC- 2 Gorffennaf 2014

Dywedodd Arweinydd Systemau GwE y bydd cyfarfod nesaf CCYSAGauC yn cael ei gynnal ar 2 Gorffennaf 2014 ym Mhowys ac y bydd ef yn mynychu ar ran CYSAG Sir Ddinbych. Gofynnodd hefyd i ddau gynrychiolydd arall fynychu gydag ef. Dywedodd Mr Gavin Craigen mai ef fydd Cadeirydd y cyfarfod hwnnw ac nad oedd yn siŵr y gallai ef gynrychioli CYSAG Sir Ddinbych a chadeirio'r cyfarfod. Dywedodd y Cadeirydd y gallai ef fynychu a gofynnodd i'r Arweinydd Systemau gysylltu ag ef pe na allai lenwi'r lleoedd sy'n weddill.

Tynnodd yr Arweinydd Systemau sylw'r aelodau at enwebiadau a dderbyniwyd ar gyfer y Pwyllgor Gwaith (a gylchredwyd yn flaenorol) gan roi gwybod iddynt fod saith o enwebiadau wedi dod i law ar gyfer y ddwy swydd. Ystyriodd yr Aelodau gefndir a phrofiad yr ymgeiswyr -

PENDERFYNWYD bod Wyn Myles Meredith, CYSAG Gwynedd a Vicky Thomas, CYSAG Torfaen yn derbyn pleidlais CYSAG Sir Ddinbych ar gyfer eu hethol i Bwyllgor Gwaith CCYSAGauC.

9 DYDDIAD Y CYFARFOD NESAF

Roedd cyfarfod nesaf CYSAG Sir Ddinbych wedi'i drefnu ar gyfer 10:00am ddydd Mercher 22 Hydref, 2014 yn Siambr y Cyngor, Neuadd y Sir, Rhuthun. Awgrymodd y Cynghorydd Joe Welch, gan fod y rhan fwyaf o aelodau CYSAG yn byw yng ngogledd y sir, i gynnal cyfarfodydd yn y dyfodol naill ai yn y Rhyl neu Brestatyn. Cytunodd yr Aelodau byddai'r cyfarfod nesaf yn cael ei symud o Ruthun i'r Rhyl a bod cyfarfodydd yn y dyfodol yn cael eu trefnu ar gyfer y Rhyl neu Brestatyn.

Hefyd ystyriodd yr Aelodau sut y gallent annog pobl i gymryd y seddi sydd ar gael ar CYSAG a chydabuwyd y nifer o seddi gwag hirsefydlog. Nodwyd bod dwy swydd wag ar gyfer cynghorwyr, un o'r Grŵp Annibynnol a'r llall o'r Grŵp Llafur. Cytunodd y cynghorwyr a oedd yn bresennol i fynd â'r mater yn o i'w grwpiau gwleidyddol priodol.

Daeth y cyfarfod i ben am 10.50 a.m.